

MỘT NỬA VÀNG TRẮNG CÒN THAO THỨC

Nhà báo Phạm Hồng Phú

Nếu để chọn một hình tượng tiêu biểu nhất trong tập thơ “Trăng còn một nửa” thì chắc hẳn hình tượng “trăng” sẽ được nhắc đến đầu tiên. Trăng trong thơ Đức Dũng không tròn đầy, rực rỡ mà chỉ là những vầng trăng khuyết, trăng héo, trăng buồn... Và chính những vầng trăng ấy cùng với mùa Thu, với biển, với em của ngày xưa... đã làm nên một vầng sáng riêng trong thơ anh. Đó là trăng của sự chia xa, của đợi chờ, của những mối tình dang dở...

Trăng chỉ còn một nửa

Bài thơ “Trăng còn một nửa” là một trong những tác phẩm tiêu biểu thể hiện rõ nhất cảm thức này. Ngay từ khổ thơ đầu tiên, tác giả đã dẫn dắt bạn đọc đến với một cuộc chia ly:

*Bài thơ ấy nằm im trong ngực áo
Nơi trái tim thao thức gọi tên em
Em đã đến, rồi đi như gió thoảng
Gió thổi vào hoang vắng màn đêm.*

Ở khổ thơ thứ hai, hình ảnh vầng trăng hiện ra trong không gian hoài niệm, nơi biển cùng với không gian, thời gian trở thành nhân chứng của nỗi nhớ:

*Trăng ngủ sớm, trời sao thì xa quá
Anh nhớ em trăng trở từng đêm
Ngày em đến cho hồn anh sóng vỗ
Ngày em đi biển sóng vẫn triền miên...*

Những câu thơ giản dị nhưng lại mở ra một vũ trụ cảm xúc. “Trăng ngủ sớm” như một người tình bỏ quên hẹn ước. Trời sao xa quá như mơ ước không thể vươn tới, để lại cho người ở lại phải “trăng trở từng đêm” vì nỗi nhớ giữa biển trời mênh mang và một trái tim trống vắng vì không có em. Chỉ với một vài hình ảnh nhẹ nhàng và lãng mạn ấy đã gợi được cả một trời thương nhớ.

Và rồi ở đoạn kết, người đọc bắt gặp hình ảnh một vầng trăng khuyết, thấp thoáng trên nền trời kỷ niệm. Không trọn vẹn, nhưng cũng không lụi tàn, chỉ còn lại một nửa vầng trăng để nhớ về một mối tình của một thời đã xa, có lẽ không bao giờ trở lại nữa:

*Đêm lạnh giá, mùa Đông về rồi đây
Em ở đâu, nơi ấy có còn thơ?
Lưng trời cũ trăng chỉ còn một nửa
Một nửa vầng trăng thao thức vẫn chờ...*

Phải nói, hai câu thơ kết thật đắt giá. “Lưng trời cũ” nghĩa là không gian xưa cũ, nơi đã từng có những hẹn thề, nay, chỉ còn một nửa vầng trăng như biểu tượng của một tình yêu không trọn vẹn. Mặc dù vậy, cái “nửa vầng trăng” ấy vẫn thao thức đợi chờ mới là điều khiến bài thơ không rơi vào bi lụy mà đầy tính nhân văn. Bởi vì vẫn có một phần trái tim không tắt lửa, không quên đi, không đóng băng... mà vẫn âm thầm chờ đợi.

Một nửa vầng trăng, một nửa mùa thu

Trong tập thơ này còn có một bài thơ khác có tiêu đề: “Một nửa vầng trăng, một nửa mùa Thu”. Bài thơ tiếp tục khai thác hình tượng trăng, gắn với mùa Thu để diễn tả sự mất mát, xa cách:

*Em đi rồi mang theo nửa vầng trăng
Một nửa vầng trăng cùng anh vẫn thức*

Hay là:

*Em đi rồi mang theo nửa mùa Thu
Một nửa mùa Thu âm thầm ngọn gió*

Ở đây, trăng không chỉ gắn với tình yêu, mà còn được đặt trong bối cảnh của không gian, thời gian của mùa Thu. Khi em đã ra đi, mọi thứ dường như cũng bị chia đôi. Không chỉ vầng trăng mà cả mùa Thu cũng chia thành hai nửa. Trong bài thơ, các từ “nửa”, “một nửa” khiến người đọc không khỏi xốn xang. Cái chia cắt ấy không mang hình hài vật lý, mà diễn ra trong lòng người. Và vì thế, nó càng sâu, càng lắng đọng, càng buồn hơn, nhất là khi nỗi nhớ cứ gọi lại những kỷ niệm gắn với vầng trăng. Hai câu thơ tiếp theo chỉ là một câu hỏi đơn giản, nhưng lại mang một chiều sâu thật lay động: *Ở nơi ấy, phương nào, em còn nhớ/ Chúng mình đã đón trăng lên?*

Và rồi cũng như nhiều bài thơ khác trong tập thơ, hai câu kết của bài thơ này được viết ra với những ngôn từ giản dị, không lên gân lên cốt mà thủ thỉ tâm tình như trò chuyện, như tâm sự:

*Bây giờ thì Mùa Thu không em
Vầng trăng cũng chỉ còn một nửa
Anh ngơ ngác trong miền thơ cũ
Lưng trời một mảnh trăng suông?*

Sự trống trải trong khổ thơ cuối như một tiếng thở dài. Vầng trăng còn đó, nhưng đã không còn trọn vẹn. Mùa Thu vẫn đến, nhưng thiếu vắng hơi ấm của một người. Giọng thơ như đang lần giở lại một trang nhật ký cũ. Một câu hỏi không chờ trả lời. Bởi có lẽ, người viết cũng đã biết rằng câu trả lời - nếu có - thì cũng chỉ là tiếng của những cơn gió mùa Thu.

Điều mà chúng tôi cảm nhận rất rõ trong thơ tình của Đức Dũng là sự tiết chế của cảm xúc và câu chữ. Anh không kể lể, không khoa ngôn xảo ngữ, không đao to búa lớn. Trong thơ Đức Dũng, cái mát mát của sự xa cách thường được diễn tả bằng những từ ngữ nhẹ nhàng, sâu lắng nhưng âm thầm lan tỏa như một màn sương lành lạnh len lỏi vào trái tim người đọc. Dường như mọi cảm xúc của anh đều đã được chưng cất, cô đọng, gửi gắm vào những hình tượng gần gũi, giản dị của cuộc sống như trăng, biển, sóng, gió, trời sao, mùa Thu... Cùng với điều đó là lối diễn đạt bình dị nhưng tinh tế mà chỉ có những người từng trải, từng yêu, từng xa cách và chờ đợi mới có thể cảm nhận được hết những tầng sâu của nó.

Trăng héo - một hình tượng thơ độc đáo!

Có thể coi bài thơ “Trăng héo” là một trường hợp thú vị và độc đáo trong số những bài thơ viết về trăng mà tôi đã được đọc. Bạn đã từng thấy thi sỹ nào ví vàng trăng như là một “trái héo giữa trời khuya” chưa? Theo hiểu biết của tôi thì đến nay hình ảnh độc đáo này chỉ thấy trong thơ của Đức Dũng. Thật thú vị khi vàng trăng được ví như trái cây, mà là một trái... héo! Vàng trăng đã trở thành chứng nhân của một cuộc tình đã khô héo, tàn úa:

*Chỉ còn lại chơi vơi nỗi nhớ
Mây lác lác trời xua, gió cũ chẳng về
Anh thức với vàng trăng mòn một nửa
Một nửa trăng buồn như trái héo giữa trời khuya!*

Vàng trăng như một “trái héo” là hình tượng độc đáo, giàu tính biểu cảm và tiêu biểu cho phong cách thơ Đức Dũng. Với hình tượng này, vàng trăng đã không còn là một vật thể xa vời vợi trên bầu trời mà đã hóa thân vào cây trái, vào cuộc sống đời thường của những vất vả mưu sinh. Hình tượng ấy trái ngược với những vàng trăng viên mãn, tròn đầy hay là những vàng trăng sáng rực rỡ, thường được coi là biểu tượng của tình yêu đôi lứa. Cũng chỉ là vàng trăng, Đức Dũng đã khắc họa được một trạng thái

cô đơn, tàn úa của sự chia ly, mất mát trong tình yêu. Trăng cũ chẳng về, trời khuya, gió lạc đường xưa và nỗi nhớ chơi vơi... tất cả những điều ấy đã khiến cho cả không gian cũng như chìm đắm vào trạng thái cô đơn buốt giá với một người đang thao thức. Cùng với những điều đó, hình ảnh một vầng “trăng héo” đã tạo ra sức ám ảnh mạnh mẽ, gợi ra liên tưởng về nỗi cô đơn của một người đang yêu với trái tim bị bỏ quên đang héo úa như vầng trăng buồn trên kia, để rồi: *Con đò cũ lướt trên dòng trăng cũ/ Mất gió buồn lặng lẽ khép vào đêm!*

Kỷ niệm vẫn vẹn nguyên nơi bến nhỏ; con đò và dòng sông vẫn còn đó nhưng bây giờ chỉ còn là hoài niệm. Tác giả không giận hờn, không oán trách. Anh lặng lẽ cùng với con đò “lướt trên dòng trăng cũ” để nghe “mất gió buồn lặng lẽ khép vào đêm” trong nỗi nhớ thương vơi vơi về những ngày xưa thật đẹp nhưng đã mãi mãi trôi qua, không bao giờ trở lại.

Có thể thấy rằng: trong thơ Đức Dũng, bên cạnh những hình tượng tiêu biểu khác như **biển, sóng, ghềnh đá, cát, dã tràng, gió, dòng sông, con đò, mùa Thu...** thì trăng là một trong những hình tượng tiêu biểu nhất. Đó là vầng trăng khuyết, trăng hao gầy, mòn mỏi ... nhưng lại có thể động chạm đến những điều sâu kín nhất của sự cô đơn trong tâm hồn và trái tim người đọc. Vầng trăng ấy không tròn, nhưng không bao giờ lụi tàn mà sẽ còn sáng mãi trong lòng người yêu thơ, như một biểu tượng của những điều đẹp đẽ dù không trọn vẹn; của tình yêu dù dở dang nhưng vẫn đáng để nâng niu, trân trọng, giữ gìn.

Trăng trong thơ Đức Dũng không chỉ là ánh sáng, mà còn là ánh sáng của ký ức; không chỉ là biểu tượng, mà còn là biểu tượng sống động của một tâm hồn biết yêu và biết giữ lấy điều đã yêu, dù “chỉ còn một nửa”. Như chính cái tên tập thơ, vầng trăng ấy dù chỉ “còn một nửa” nhưng vẫn đang chờ, đang đợi và đang soi sáng cho những tâm hồn của những người đang yêu. Đó là thứ ánh sáng từ trái tim con người - ánh sáng của thương

nhớ, của đợi chờ, của một tình yêu thâm lặng nhưng cũng thật mãnh liệt. Và bạn có thể thấy vàng trắng trong thơ Đức Dũng không chỉ để ngắm nhìn, mà là để trò chuyện, để tâm tình, để thương, để nhớ...

Và nếu một lần nào đó, khi ngồi bên cửa sổ nhìn vàng trắng khuyết đang trôi dạt giữa trời đêm, có thể bạn sẽ chợt nhớ đến những câu thơ thật hay, thật ám ảnh của Đức Dũng, như:

*Em ra đi khi gió Đông vừa tới
Mang theo cả vàng trắng của tôi!*

(Vẫn đợi)

*Anh thức với vàng trắng mòn một nửa
Một nửa trắng buồn như trái héo giữa trời khuya!*

(Trăng héo)

*Có một mùa Thu ngơ ngác vàng trắng
Nắng của ngày xưa nay ám về xứ khác
Gió của ngày xưa thổi về rất mặt
Hoàng hôn tím tái cung đàn...*

(Có một mùa Thu)

Tháng 5/2025

P.H.P.